

EDITOR'S NOTE

The centennial perspective from which we look at past events today raises new questions about the fundamental changes that took place in the Baltic region during and after the First World War. Some of them have already been covered in previous volumes of *Acta Historica*. The 34th volume suggested reassessing the cultural and social impact of the First World War. In the 36th volume, we raised the question of whether the war in this region really ended in 1918. The overall aim of the current volume is to remind readers that a large number of modern political communities in the Baltic region consider 1918 as the year of their liberation. The 'natural' entities on the present-day political map, nation-states, are not ancient phenomena. Although the emergence of the first modern nation-states in Europe is usually associated with the Westphalian system, in the Baltic region they prevailed roughly 300 years later, following the collapse of the imperial order at the end of the Great War. These entities fundamentally changed the old political and social order of pluricultural empires, and accelerated the embodiment of expectations associated with the creation of new societies. All this is addressed in this set of articles.

5

The international conference 'Openness to the World and the Birth of a Modern Nation in the Eastern Region of the Baltic Sea' held at Klaipėda University on 20–21 September 2018 facilitated its preparation. As the initiative of the historians Silva Pocyte and Vygantas Vareikis, the conference was dedicated to the centenary of the restoration of Lithuania's independence. Generous contributions from our partners, Klaipėda City Municipality, the Lithuanian Institute of History (Vilnius), the Nordost-Institute (Lüneburg), and the Thomas Mann Cultural Centre (Nida), made it possible to bring together a dozen researchers from Lithuania, Latvia, Estonia, Finland, Poland, Germany and Ukraine. Most of the articles in this collection derive from ideas presented at the conference and the discussions that took place.

Vasilijus Safronovas

REDAKTORIAUS ŽODIS

6 | Šimto metų perspektyva, iš kurios žvelgiame į praeities įvykius, šiandien skatina kelti naujus klausimus apie Baltijos regione per Pirmąjį pasaulinį karą ir po jo vykusius fundamentalius pokyčius. Į dalį jų jau buvome atkreipę dėmesį ankstesniuose *Acta Historica* tomuose. Vienas jų (XXXIV) buvo skirtas Pirmojo pasaulinio karo kultūriniam ir socialiniam poveikiui naujai įvertinti. Kitame (XXXVI) aktualizavome klausimą, ar karas šiame regione iš tiesų baigėsi 1918 metais. Šiuo tomu bandome skaitytojams priminti, kad didelė šiuolaikinių politinių bendruomenių dalis Baltijos regione 1918-uosius vertina kaip išsivadavimo metus. „Natūralūs“ šiandienos politinio žemėlapio dariniai, tautinės valstybės, nėra reiškinys, mus pasiekiantis iš tolimos senovės. Pirmųjų tautinių valstybių atsiradimas Europoje paprastai siejamas su Vestfalijos taikos sukurtąja sistema, tačiau Baltijos regione tokio tipo politiniai dariniai įsivyravo tik maždaug po 300 metų, kai Didžiojo karo pabaigoje čia žlugo imperinė tvarka. Šie dariniai iš esmės keitė senąją daugiakultūrių imperijų politinę ir socialinę tvarką; jų atsiradimas pagreitino su naujųjų visuomenių kūrimu susijusių lūkesčių įgyvendinimą. Visa tai nagrinėjama šiame straipsnių rinkinyje.

Jo rengimą palengvino 2018 m. rugsėjo 20–21 d. Klaipėdos universitete vykusio tarptautinė konferencija „Atvirumas pasauliui ir moderniosios tautos gimimas rytiniame Baltijos jūros regione“. Ši istorikų Silvos Pocytės ir Vyganto Vareikio iniciatyva buvo dedikuota Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šimtmečiui. Prie iniciatyvos įgyvendinimo maloniai prisidėjus mūsų partneriams, Klaipėdos miesto savivaldybei, Lietuvos istorijos institutui (Vilnius), *Nordost-Institut*’ui (Liuneburgas) ir Thomo Manno kultūros centrui (Nida), tai suteikė galimybę sukviesti keliolika mokslininkų iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Lenkijos, Vokietijos ir Ukrainos. Didžioji dalis į rinkinį patekusių tekstų gimė iš konferencijoje šių tyrinėtojų pristatytų idėjų ir joje vykusių diskusijų.

Vasilijus Safronovas